

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna pet-kr. vrsta: 8 kr. če se tiska enkrat, 12 kr. če se tiska dvakrat, 15 kr. če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvu (administraciji) in ekspedicijski, Poljanska cesta h. št. 32.

Vredništvo

je na Poljanski cesti h. št. 32.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 15 gl. — kr
Za pol leta . . . 8 " — "
Za četrt leta . . . 4 " — "
Za en mesec . . . 1 " 40 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 13 gl. — kr
Za pol leta . . . 6 " 50 "
Za četrt leta . . . 3 " 30 "
Za en mesec . . . 1 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. več na leto.

Posamezne šteč. veljajo 7 kr.

Izhaja vsak dan, izvenredno delje in praznike, ob 1/2 6 popoldne.

Nemštvo in grof Taaffe.

III.

Do zdaj smo videli nalogo Taaffejeve vlade, ki je sprava in sporazumljenje med narodi. Potem kot nasledek tega in nasledek lastnega strankarskega zadolženja, propad nemštva, bolj prav ustavoverne stranke. Poglejmo zdaj, ko smo postali gospodarji v svoji lastni hiši, kaj pa je naloga naša, da pozneje spet ne propademo?

Mi Slovenci moramo gledati, da se nemščurjem nikdar več ne posreči vrniti se ne v ljubljanski mestni zbor, ne v druga kranjska zastopstva. Zato je pa treba, da dobimo dovolj izobraženih narodnih mož. To pa moremo le z dobrimi šolami doseči. Naše ljudske šole v prvi vrsti morajo postati prave odgojilnice naroda, ne pa zavodi za potujčevanje. Da se pa to zgodi, morajo šole postati slovenske. Kakor bi bilo bedasto, da bi kdo Francozom vsiljeval nemške, ali Nemeem francoske šole, ravno tako nespametno bi bilo pri nas gojiti nemške ljudske šole. Komaj se nam potrebno zdi zatrjevati, da nismo zoper nemški jezik, ktereга znamo in ga bodo potomci znali; ali s tem, da se učencem prezgodaj nemščino v glavo ubija in se podučuje v ljudskih šolah v nemščini, trpé drugi potrebnejši predmeti. To je vzrok, da mnogi učenci po osemletnem šolskem obiskovanju ne znajo računati, kolikor je treba v navadnem meščanskem življenju, da še celo gladko čitati in pravilno pisati ne znajo in sicer niti v nemščini, niti v slovenščini. Kar se jim je podajalo v tujem jeziku, niso razumeli, zato tudi niso v spominu ohranili. Kaj imajo tedaj od svojega osemletnega šolanja? Ničesar, k

večemu, da znajo svoje ime podpisati, in par nemških stavkov nepravilno blebetati. Da se to zlo izkorenini, je treba, da mestni zbor skrbi, da se vpelje slovenski jezik v vseh razredih ljubljanske ljudske šole. Nemščina naj se pa uči v višjih razredih, pa tudi tu je strogo paziti, da se uči nemščina, ne pa germanizira po naših šolah. Vsi predmeti naj se predavajo v slovenskem jeziku, in nemščina naj se uči na podlagi maternega jezika; enako tudi petje in telovadba naj se uči izključljivo slovenski. Učenci in učenke naj se učé dobro popevati slovenske pesmi, ter iz njih učé domoljubja.

Nemškutarji sicer trdijo, da je znanje nemščine potrebno; če hoče naš narod napredovati, mora zajemati iz nemškega slovstva. Mi bi radi vedeli, koliko Kranjcev, ki niso srednjih šol obiskovali, se je dalje izobraževalo iz nemškega slovstva? Za ves napredek v kmetijstvu in obrtnijstvu, kolikor so si ga naši ljudje pridobili, se imamo zahvaliti domačemu slovstvu, v prvi vrsti „Novicam“. Nemška literatura pri prostemu slovenskemu ljudstvu še ni nič koristila, in tudi onim ne, ki so si v nemških šolah prisvojili nekaj nemščine. Le nemški romani so se nekaj razširili, zlasti med mladino in našim mestnim ženstvom, gotovo pa ne v oliko, ampak na njeno veliko škodo in na škodo nraavnosti. Se ve, da tu govorimo le o naših srednjih in nižjih krogih ljudstva, ne pa o više izobraženih, kateri znajo ločiti ljuliko od pšenice. Ali ti krogi bodo poznali nemško klasično literaturo, naj bo ljudska šola slovenska ali nemška. Prosto ljudstvo in naši srednji stanovi bodo pa le napredovali, če se domače slovstvo povzdigne. To pa je samo mogoče, če bodo ljudske šole

slovenske. Samo potem bodo v njih učenci dobili toliko izobraženosti, da se bodo mogli sami dalje izobraževati in napredovati v znanstvenih, kmetijskih in obrtnijskih obzirih. Slovenska ljudska šola bo povzdignila naše kmetijstvo in obrtnijo, torej naše blagostanje. Vse to je vendar tako jasno, da ne vemo, kako je mogoče to prezreti in ali je pri naših ponemčevalcih v tem oziru več slepote ali več hudobije.

Drugi vzrok, ki ga navajajo naši nasprotniki za potrebo nemških ljudskih šol, je, da naši ljudje potrebujejo nemščine, ako hočejo iskati in dobiti službe po svetu. — Mi mislimo, da si bo vsak izobražen viših razredov toliko nemščine prisvojil, da bode izhajal ž njo med Nemci. Koliko Kranjcev in Kranjce živi v Trstu in drugih primorskih laških mestih, ki doma nikdar niso čuli laške besede, pa so si vendar v malo mesecih za potrebo prisvojili laščine! Zakaj bi se pa ravno tako ne mogel naučiti nemščine, kdor je potrebuje? Večina naših ljudi pa ostane doma. Zakaj bi morali radi malega števila tistih, ki pojdejo na tuje, kvariti naše šole, in spodkopavati našo narodnost, našo vednost in naše blagostanje, nam ni jasno. Sicer pa v Nemčiji za naše ljudi ni zaslužka. Nemški narod se silno množi, in že sam na vse strani sili na tuje. Koliko Nemecev je pri nas, na Ogerskem, v Rusiji, vsako leto se jih več sto tisuč seli iz svoje domovine v Ameriko. Če bi bilo Nemeem tako dobro domá ter bi imeli toliko zaslužka, bi sami rajši ostali doma. Pregovor, ktereга je navodil baron Apfaltrern v kranjskem deželnem zboru: „Bog Kranjca ne zapusti, če le en malo nemški zna“, dandanes nima več

Poslanica

dr. Franju vitezu Miklošiču

prigodom njegove sedamdesete godine života
na 20. novembra o. g.

Zdravo da si, mili učitelju,
Učenjače nad svim učenjaci,
Zdravo da si Miklošiču Franjo!
Ti se kano zora pomolio
Na nebesih Slavenskoga svjeta.
Četrdeset punanih godina
Sjalo žarko sunce uma tvoga,
Obasjalo i razvrglo tmieu,
Grdnu tmieu na Slavenskom lieu.
Kud pogledaš, svak Ti čestituje,
Kud pogledaš, svako Tebe štjuje.
E, moj dragi čestit učitelju!
Da Ti pričam ovu čudnu zgodu.
Ja zagudih uz guslice tanke,
Zovem Vilu iz planine milu:

„Deder drago posestrimo Vilo,
„Ako si me ikad zaljubila,
„Daruj mome milom učitelju,
„Da navrší stotinu godina.“
Ozivilje se iz planine Vila:
„Al' si momče mlado, pa i ludo,
„Er govoriš stotinu godina.
„Ta nebore, on će vav'jek živjet,
„Ime će mu Slaven spominjati,
„Svedj spominjat s njim se ponositi.“
Kad razumjeh što besjedi Vila,
Ja pobacih gusle javorove,
I napisah ovu knjigu b'jelu.
Od mene Ti ova knjiga b'jela,
A od Boga zdravlje i veselje!

(K. *)

Listek.

Popotne črtice iz domačije.

(Dalje.)

In stopal sem, da me dim tlinke ni mogel dohajati. Brž cesta vkrene v sotesko, da ožjih menda še v Hercegovini ne bo. Ob desni je potoček, pa potoček, ki bobni in trga, nastlana mu je v strugi polno skalovja, ki se je iz obeh strani vsulo vá-nj. Kako majhen si človek, ki gledaš te velikanske, skoro ravne stene na obeh stranéh! Odkruši naj se najmanjše škrbina ter pade ti na glavo in po tebi je. Zato le naglo postavljalj nogi, da boš prej iz te soteske, popolnoma podobne predoru, le da ji je obok — sinje nebo.

„Oha! Pa menda ne bo! Pač! Če to ni gospod kaplan bistriški, ki tu maha navzdol z nekim drugim možakom, sem pa jaz brljav!“

Pa nisem brljav! Res je to gospod kaplan, akoravno se čudom čudi in ne verjame, da bradač, ki proti njemu maha, bi bil jaz.

*) S pričujočo poslanico čestita slavnemu učenjaku o njegovi sedemdesetletnici vrli „Slovinae“ v Dubrovniku; naj mu čestita danes i pobratim „Slovenec“ v Ljubljani!

prvotne veljave. Včasih je res veliko Kranjcev služilo na Koroškem, delalo po rudnikih in fužinah v nemških krajih, ali zdaj, od kar je začela nemška trgovina in obrtnija pešati zaradi silne francoske in angleške konkurence, ni več tako. Po zgubljeni vojski pri Sedanu in Parizu so Francozje Nemcem napovedali drugi trgovinski boj, in Nemci se v tem s Francozi meriti ne morejo. Mislimo, da gosp. baron bi tega ne bil izrekel, ko bi bil prej malo pogledal v statistiko ter primerjal, koliko Kranjcev sedaj živi v nemških krajih in koliko jih je živel pred dvajsetimi leti. Časi so se spremenili in z njimi tudi okoliščine; — naši ljudje ne bodo iskali zaslužka v Nemčiji, temuč na jugu, na Hrvaškem, Bosni, Hercegovini, Srbiji in Bolgariji, kjer kraji še niso z ljudstvom tako natlačeni, tako obljubljeni in toliko izobraženi, kakor v Nemčiji. Tam pa bodo lahko shajali s slovenskim jezikom in na njegovi podlagi si lahko priučili hrvaškega. Drugi se bodo podajali v Trst in druga trgovinska mesta. V tem obziru pa bi bila že laščina za Slovence skoraj koristnejša kakor nemščina.

Politični pregled.

V Ljubljani, 20. novembra.
Avstrijske dežele.

Čehi imajo po celi deželi velik naroden praznik. Odprli so 18. t. m. na jako slovesen način prekrasno in mojstersko palačo, česko-narodno gledališče. Iz vseh slovanskih pokrajin vdeležili so se zastopniki slovesnosti. — Gledališče je veliko in prostorno za 2000 oseb. Lož ima 42 in so vse prekrasno opravljene. Dvorna loža sama je 150.000 gold. veljala. Povsod vlada najlepše soglasje. Zvečer je bila narodna opera „Libuša“.

Raztelesovanje pri živem telesu (vivisektion) imenuje dunajski „Vaterland“ misel nekterih Nemcev, da bi se **česka dežela** zaradi narodnosti razdelila na dvoje ali še celo na troje upravnih okrožij. Ako je kedaj kdo zares to mislil in mu ni mar samo za hrup in hujskanje, tako gotovo ni prav nič premislil, kakšna bi bila uprava dežele po tem načelu razdeljene. Le Čehi v deželi skupno prebivajo, a Nemci so bolj ob deželni mejah, a sicer sem in tje raztreseni in med Čehi pomešani. Čehi stanujejo v sredi dežele in na vzhodni meji proti Moravskemu, potem stanujejo ob meji proti pruski Šleziji in proti dolenjemu Avstrijskemu, Nemci so pa bolj pogosto naseljeni ob

juzni, zahodni in severni meji Českega. Na vzhodni meji so le štirje jezični otoci, poleg tega so še manjši jezični otoci pri Budijevah in pri Novi Paki. Ako se govori o nemškem krogu, ki deželo obdaja, je ta vsaj na več krajih pretrgan. — Iz tega se vidi, da Nemci središnje uprave ne morejo imeti, kjer le ob mejah živé, in tako bi moral kdo, da pride do upravne oblasti, preko vse dežele potovati. Živi pa več Nemcev med Čehi, kakor pa nasprotno, in ti bi bili potem vsi zgubljeni za nemštvo. Vzemimo za nemške okraje tiste, v katerih živi več kakor 50 odstotkov Nemcev, a manj kakor 50 odstotkov Čehov, a nasprotno za Česko, tako dobimo za nemško upravno okrožje 1.733.756 Nemcev in med njimi 134.985 Čehov. — Česko upravno okrožje bi pa imelo 3.658.912 duš, med temi Čehov 3.335.007, a Nemcev 320.425. Drug način razdelitve bi bil pa ta: Česko naj se razdeli na tri upravna okrožja: v nemško, česko in dvojezično. Namen bi bil Nemcem, ki živé raztreseni do nekakega gotovega števila, dati potrebnega varstva. V okrajnem poglavarstvu plzenskem živi Nemcev 7,2 odstotkov, tedaj bi bilo prav, tako modrujejo, da bi se okraj, kjer živi po 7 odstotkov, prištevali dvojezičnim okrajem. Ako se zopet šteje tu po okrajnih glavarstvih, bi bilo v 25 okrajnih glavarstvih 1.235.764 stanovalcev, med temi 1.218.342 Nemcev, a 16.633 Čehov. V 37 okrajnih glavarstvih bi bilo 2.481.283 prebivalcev, od teh 2.449.805 Čehov, a 29.974 Nemcev. V dvojezični okraj bi spadalo 29 okrajnih poglavarstev, tam bi bilo 1.811.054 duš, med njimi 1.003.839 Čehov, a 805.869 Nemcev. To tretje upravno okrožje bi ne bilo le dvakrat ali trikrat, marveč po desetkrat razdeljeno, in bilo bi to, kakor je bilo nekdanj na Kranjskem, kjer so v eni sami vasi kmetje podložni bili trem ali še več gruntnim gosposkam. To bi bila res izvrstna uprava, in ljudem bi bilo močno ustrezno s tako upravo!?

Liberalna stranka **ogerskega državnega zbora** je sprejela v nadrobni debati včeraj zvečer načrt postavbe o sklepanji zakonov med judi in kristjani po postavku pravdosodnega odseka. Tudi zmerna opozicija je sprejela v večerni konferenci sploh ta načrt.

Grof Geza Szapari, bivši gubernator na Reki, sedaj kralj. višji dvornik, je bil včeraj zopet na Reki, da se poslovi. Na kolodvoru so ga pričakovali podestà, drugi načelniki oblasti in mnogo ljudstva. Grof Szapari se je peljal v gubernatorsko palačo, in prišlo je mestno zastopstvo posloviti se. Podestà je bral daljše pismo, v katerem se zahvali gubernatorju za njegovo delovanje in zatrjuje svojo naklonjenost do Ogerskega. Grof Szapari je naštel vse, kar je storila vlada, da povzdigne kupčijo in obrt na Reki, zahvali se za skazano zaupanje i. dr. Potem so se poklonili še uradi in društva.

Mesto in pristanišče je bilo z zastavami okinčano. Zvečer je bila bakljada. 19. t. m. je zapustil grof Szapari Reko.

Vnanje države.

Srbsko. Sedaj, ko pravijo, da je vstaja zadušena, pridejo pa krvave sodbje. Tako poroča „Corr. Bureau“, da so bili po prekem sudu v smrt obsojeni: pop Miloje, učitelj Praulović in nek kmet iz Boljevac-a, ki so bili kolovodje vstanka v boljevačnem okraju.

Bivši **srbški** ministerski predsednik in minister unanjih poslov Piročanae stopi sam iz svojega nagiba v pokoj. Bivša ministra Novaković in Mijafovič sta poklicana v državni svet.

Srbska vlada zaukazala je na kraljevo povelje generalu Nikoliću, da naj z zapeljanimi uporniki ljudomilo, z načelniki upornikov pa jako oestro postopa. V Belemgradu so zaprli vrednika nekega lista, ki je laži pisal in ljudstvo vznemirjal.

Laško. Crispi je v Palermi v Siciliji 18. novembra govoril volilcem in med drugim je rekel: da je levica sedaj zopet vtrjena. Pravijo, da sta se zmerna levica in desnica združili, da se bojujejo zoper republiko. A te se v Italiji ni bati, pravi sovražnik naših naprav je klerikalna stranka, ki se je sedaj zaradi naše unanje politike ohrabrila. Tisti, ki nasprotujejo, da bi se nekdanja levica zopet ne okrepila, pravijo, da je ona nevarna sedanjim zvezam. On misli, da se mora laška dežela zediniti s srednje-evropejskimi vlastmi na suhem, a na morji pa z Angleškim.

O popotovanji **ruskega ministra Giersa** se naznanja iz Petrograda, da še ni nič gotovega, kam se bode obrnil povrativši se iz Montroux-a, ker še ni nič določenega, koliko časa se bode tam mudil pri svoji obitelji.

„Norddeutsche Allg. Ztg.“ ki sluje, da dobiva uradne dopise, toži v dveh vvodnih člankih zoper šeuvalno **časopisje franco-sko**. V prvem piše, da Francozi dolže Nemce, kakor da bi bili le-ti krivi, da Francosko v gospodarskem oziru propada. „Velika množica, piše „Nordd. allg. Ztg.“, je zmirom pripravljena na druge navaliti lastno zadolženje, a kaj slabe se strinja s francoskim razumom v političnih stvareh, da se čutijo, kako lastno časopisje in vedno šeuvanje na vojsko uničuje vse gospodarsko življenje. V vsaki deželi, kjer se neprestano vojske bojé, ni zaupanja na javni, kredit niti veselja do podjetja.“ — Drugi list ki je v soboto izšel, pravi, da je Francosko v nasprotju z vsemi vladarskimi dinastijami v Evropi, glasi se pa nekako tako-le: „Republ. Française“ skuša kakor drugi francoski listi svetu dopovedovati, da je potovanje nemškega prestolonaslednika osodepoln dogodek. Bodo se že našli, ki bodo dinastiji (španjski kraljevi

I, kaj?! Tako je, oba sva prava, to pritrdi še mož, ki mu vstric stopa. Kraj je pač nenavaden, ne on in ne jaz bi ne bil verjel, da se bova kedaj tu srečala, če bi bil prav to prerokoval v Ljubljani moj prijatelj „Dolgonôs“, ki vse vé. Srčen pozdrav, kratko pojasnilo pa sva se razvozljala. Saj se še vidiva, ko pridem nazaj!

Soteska ni ravno dolga, kmalu prideš do hiš in polja. Tam pa so strahovi — ker noč je že, — strahovi so tista drevesa ob poti, ki svoje oklestene polipne prste molé kvišku, kakor da bi klela in zahtevala z neba maščevanja za oskrumbo, po lakomni človeški roki jim storjeno morda zavoljo žival, ki hočejo imeti njih perje. Tako bi morda sodil kak črnih ali hudovoljnej. A jaz sem v teh proti nebu molečih rogovilah videl roke, proseče blagoslova od zgoraj zá-se in za zemljake, na katerih tleh jim je dovoljeno rasti, kamor jih je vsadila ali vsejala božja narava.

Lep je bil večer, akoravno že zelo temno. Pa tako temno ni bilo še, da ne bi bil videl dveh žandarjev gredočih z nataknenima „sve-

čama“ proti meni — se reče: proti meni ne, Bog varuj, ampak imela sta pod nogami tisto pot, kakor jaz, a obrazi so bili obrnjeni nasproti. Pa ta srečaj ni imel nikakih nasledkov ne zá-me, ne za žandarja; jaz se ju nisem bal, oná pa tudi ne mene in tako smo se razšli, kakor se na pr. srečajo na železnici vlaki.

Že je tam pred Češnjicami cerkev, kakoršne se nahajajo le še v Bohinji, namreč zunaj vasi in z rumenkasto ali rudečkasto pisanimi ali pa črnimi zvoniki. Nekaj posebnosti je to in spominjam se, da sem reven popoten dijak legel pred tako cerkvijo na kak grič (ker zaprte so vsaj navadno) ter premišljeval njeno starost in posebno še to, če ni morda videla Preširnovega „Krstá pri Savici“, kterege sem na pamet znal. Zdaj pa tega nisem mogel, ker obnebeje mi ni hotelo prizanašati z nočjo; toraj le urno stopaj, da ne boš svojega prijatelja prestrašil planeč mu v domovje, ko bo imel v lampi morda le še malo petroleja, na mizi pa prazno posodo.

„Bom, bom, bom“ — se zasliši tam iz kota in to je Marijni zvon. Klobuk z glave,

pa bodi kristjan, akoravno te nihče ne vidi. Zvon je *Cis* (ali *Dcs*, kar je enako), pa goré ga dajo nazaj, kakor da bi ga druga drugi metale. Če je to Srednja vas, prav; ali zdaj sem še le v Češnjicah, kjer moram čevlje postavljati v blato nič kaj gladke ceste. To je bilo pred 23 letmi ravno tako, je vsaj nekaj, česar se človek spominja. Pa pred sodnim dnevom bodo pota tudi tu boljša.

Bolj ko cesta vseh se mi ljudje. Gorenjec je Gorenjec, posebno Bohinjec. Vsaj v ti dolini so ti tako vljudni, da bi te tak korenjak kar „štuporamo“ nesel, če bo videl, da težko greš. Meni je ponudil eden, ki me je došel z vozom, naj bi se prisedel mu, pa meni ni bilo na tem, akoravno je pot slaba, marveč hotel sem priti peš tje, kamor sem bil namenjen; zato sem možu zahvalil se ter pustil ga oddrati z vozom.

Pred vasjo doide me postárna žena, ki me pozdravi s „hvaljen bodi!“ potem pa hoče naprej.

„Stojte no, mati“ — pa jo pridržim — „mi bote nekaj povedali.“

rodovini) nevarnosti popisali. „National“ govori o prepadu med dinastijami in narodi. Po besedah tega lista bi bili vladarji v Evropi sami naredili tak propad s tem, da niso nasprotovali nemški politiki. „Nordd. allg. Ztg.“ pravi dalje: „Nam ni treba preiskovati, ali res tiste vlade, ki živé v prijaznosti z Nemčijo, s tem napravljajo propad med dinastijami in ljudstvi. Nam se pa zdi, da so francoski šeuvalni listi skopali tak propad med dinastijami v Evropi in med francoskim ljudstvom.“

Iz Berolina. Danes 20. t. m. se ima otvoriti pruski deželni zbor. Poslanski zbornici se bode predložil državni predštev, do božiča bode potem dosti dela. Vsega skupaj bode zboroval komaj deset tednov, potem se začne državni zbor. Vse stranke (frakcije) so povabile svoje pristase na večer k sejám, da se pomenijo zaradi volitve predsednika, brž ko ne bode voljeno sedanje predsedništvo.

Razmere med **Francosko** in **Kitajem** so od dne do dne bolj neznosne. Tseng pravi, da je Francoska opustila odgovor na kitajsko diplomatično pismo od 5. novembra. Kitajska vojska zbira se okoli Bak-ninga, kjer se, kakor Kitajci trdijo, lahko v prav malo dneh na na 30.000 mož pomnoži.

Iz Pariza. Zadnja depesha admirala Couberta dne 8. t. m. naznanja, da so vojaki zdravi in da ste prišli prevozní ladiji „Aveyron“ in „Shamrok.“ Coubert je pričakoval za 10. t. m. prihod Bienhva v Tonkin in je hotel napasti Sonfay med 13. in 20. novembrom. Vrjetno je, da se je sedaj boj že začel.

V **kitajski vojski**, ki se poti Francozom zbira, je mnogo Evropejcev in ameriškanskih inženirjev. Vojske se Francozi lahko izognejo, ako hočejo, Kitajci se je ne morejo, vendar so pa Francozom mirnim potom pripravljeni vse južne kraje ob Rudeči reki odstopiti. Na severu pa le ped zemlje ne.

Iz Sudana dohajajo vesti, da Hiks pašine armade ni več! Nekaj je je menda pobila vojska „lažnjivega preroka“ Mahdija, nekaj jih je pa v sovražni tabor prestopilo. Egiptovska vlada pa pravi, da ni res, da bi bila njena vojska v Sudanu popolnoma pokončana.

Na Turškem je umrl nekdanji véliki vezir Savfet paša.

Izvirni dopisi.

Iz mariborske okolice, 17. nov. (*Šolske razmere.*) S početkom tekočega meseca nehale so počitnice na ljudskih šolah, in zdaj, ko se je spet začel šolski poduk, zdi se mi potrebno in primerno, nekoliko besed o razmerah naših ljudskih šol objaviti. Jaz imam pred očmi le ljudske šole v najbližnji okolici mariborski.

„Kaj rada! Kaj pa bo?“

„Saj je to Srednja vas, je li?“

„Kar jaz pomnim, zmiraj. Kam pa greste tako pozno?“

„I tje!“

„Kam pa? Saj tukaj ni nič posebnega zdaj.“

„O pač, v farovž grem.“

„O — o, zdaj Vas — — Jih pa že poznam. Naš gospod fajmošter imajo v Ljubljani brata, ki je ravno tako kosmat — pa ne, da bi zamerili, gospod dohtar, ali kar so že! Jej, jej, pa kar peš gredo?“

Na, doktor Tine! Ali se ne boš smejal z mano vred? Se boš mar jezil? Ali naj se jezim jaz? V smeh se pa vendar spustim, potolažim ženo, da nisem tisti, pa ona ne verjame, češ: „o, dohtarji so zviti, jim ni nič verjeti;“ pokaže mi pa vendar pot do farovža in ko se prepriča, da res tje vkrenem, ploskne z rokama in meni se zdi, kakor da bi rekla: „o, je že, saj taki gospodje ne povedo, kaj so.“

(Dalje prih.)

Ker šolske oblasti nerade vidijo, če se o ljudski šoli kaj drugo piše nego hvala, hvalevrednega pa je v novi šoli malo, zato se sploh v naših časnikih o šoli malo piše, in občinstvo se za njo premalo briga; to malomarnost pa zlasti v naši okolici porabijo nepoklicani elementi ter v naših šolskih razmerah še več zmešnjavo delajo, kakor že itak obstoji vsled posebnih okoliščin našega kraja.

Mariborska okolica je brez izjeme slovenska, toraj bi navadno vse ljudske šole v mariborski okolici morale slovenske biti, ker po obče pripoznanih pedagogičnih načelih more si otrok potrebno omiko najlože na podlagi materinščine pridobiti.

Kakšne pa so v resnici ljudske šole v mariborski okolici? Okoli in okoli Maribora imamo lepa nova šolska poslopja, pa na vseh že zunanji napisi „Schule“ ali „Volkschule“ kažejo, da znotraj gospoduje nemščina. Začnimo s predmestnimi šolami. Krčevinska šola v graškem predmestju se sicer imenuje sploh slovenska šola, ali pa je tudi poduk v njej slovenski, ne morem povedati, ker ta šola mi je najmanj znana. Predmestna župnija sv. Magdalene ima 8000 duš in štiri šole; pri fari, v koloniji na koroškem kolodvoru, v Studéncah in Radvanji, pa vse te šole so izključljivo nemške, dasiravno bi se izvzemši kolonijsko šolo pravi nemški otroci na prstih obeh rok prešteti dali. Da se v Hočah, v Lembahu in v Kamnici nemščina ne zanemarija, zato je preskrbljeno, pa vendar, ker te šole niso čisto nemške, niso po volji prej že omenjenim nepoklicanim elementom od „Schulvereina“.

Ti bi radi čisto nemške šole imeli za čisto slovenske otroke. In ker tega ne morejo kar tako doseči, začeli so s pomočjo nemškega „Schulvereina“ zasebne nemške šole snovati poleg že obstoječih javnih šol. Tako so osnovali v Pekrah lembaske fare poleg trirazredne javne šole dvorazredno nemško šolo brez vsake potrebe, ker nemških otrok ni, v novem šolskem poslopju pa imajo vsi otroci iz cele fare zadosti prostora. V Hočah imajo že tri javne šole in vendar so začeli v Ravanji zidati poslopje za čisto nepotrebno nemško šolo. In v Kamnici, kjer imajo jako prostorno dvorazredno šolo, so pretečeno nedeljo mariborski „schulvereinerji“ zborovali in se posvetovali o novi nemški šoli.

K sv. Petru še se do sedaj „Schulverein“ ni upal, pa ko se sedanje razmere spremenijo, bode gotovo tudi tukaj svojo srečo poskusil.

Te tukaj popisane šolske razmere pač za prebivalec mariborske okolice niso vesele ne v narodnem in ne v znanstvenem oziru. Vsled teh razmer se otroci odtujijo svojemu narodu, zaostajajo v splošnji omiki, zgubijo veselje do šole in uka, ter postanejo res pravi heloti.

Ker ni misliti, da bi kdo drugi te razmere hotel predrugačiti, zato opozorujemo na nje naše poslance; naj se vendar dajo o teh razmerah podučiti, naj se začnejo za nje bolj zanimati in naj potem storijo potrebne korake, da bodo naše šole v resnici postale ljudske šole, to je: šole za naše slovensko ljudstvo in na njegovo korist.

Domače novice.

(*Iz katoliške družbe.*) Jutri 21. novembra, se začnejo, kakor je bilo že naznanjeno, po celoletnem prenehu zopet zimski govori o raznih dandanašnjih prašanjih v sobani katoliške družbe na starem trgu v dr. Ahačičevi hiši. Začetek

je ob 7. uri. Prvi govor bo imel č. g. Matija Kolar o Lutru.

(*Nova molitvena knjiga.*)

Vse na čast Bogu, v rešenje dušam v vica in nam v izveličanje.

V ta namen naznanja se nov molitvenik za vsakega kristjana z naslovom „Svete molitve z odpustki“. Sostavil Jožef Erker, stolni kaplan v Ljubljani. Založila bukvarna in natisnila tiskarna katoliška. Velja v polusnji 1 gl., v usnji 1 gl. 20 kr., z zlato obrezo 1 gl. 50 kr. Po pošti 10 kr. več. Obseg molitveniku je: 1. Nauk o odpustkih. 2. Molitve navadne juterne in večerne. 3. Za vsak dan v tednu. 4. Mašne (trojni način). 5. Spovedne in obhajilne. 6. Osem devetdnevnic k raznim praznikom. 7. K raznim Svetnikom. 8. Četere litanije. 9. Pesmi adventne, postne, velikonočne, binkošne, od presv. Rešnjega Telesa, Device Marije. Kakor se iz tega vidi, zadostuje molitvenik vsakemu in za vse potrebe. Molitve so zložene ali od svetnikov, ali sicer od mož pravega cerkvenega duha in res krščansko pobožnega življenja. Kar pa knjigi največ veljavo daje, je to, da so v njej le od papežev z odpustki obdarovane molitve. In tu smemo dostaviti, da vsi odpustki so zanesljivi, ker pisatelj je za resničnost (autentiko) odpustkov največ skrb imel in si več let za to prizadeval. Zato je pa tudi dostavljeno ime papeža, dan in mesec podeljenega odpustka. Ravno v tem ima pričnoča knjiga prednost pred vsemi drugimi do zdaj v slovenščini izdanimi molitveniki, da podaja le samo odbrane in tehtne molitve, ker sicer bi ne bile dobile iz Rima potrdila in celo odpustkov, in pa da ima oni, ki se je poslužuje, dvojni dobiček: vnema mu pobožnost, kakor vsak drug dober molitvenik, poleg tega pa si pridobiva, kolikorkrat iz nje moli, obilno odpustkov, — odpustkov za molitve, ki jih moli zjutraj in zvečer ali med dnevom, — odpustkov za vse molitve, ki jih moli med sv. mašo, za spoved in sv. obhajilo! Kolik dobiček vsak dan! In kolik dobiček vsak mesec, ker za mnoge molitve se lahko dobiva popolni odpustek enkrat v mesecu, ako se vsak dan zvesto opravljajo, ter si sleherni lahko tako vravná, da pri vsaki prejemi svetih zakramentov prejme tudi popolni odpustek in tako od leta do leta nabira in množi neprecenljiv zaklad za-se in za uboge verne duše v vica, ki so tolikanj željne naše pomoči! Na to prednost posebno opozorimo častito duhovščino in vernike po vseh pokrajinah slovenskih. Kar se tiče oblike, so se založniki potrudili čedno in lično knjigo Slovincem v roke dati. Na čelu je lepa podoba Križanega; naslovna stran se predstavlja prav v prijaznih barvah, kakoršnjih v slovenskem še nimamo dokaj. Papir je močen in vendar tanek, da knjiga ni za nikogar predebela in vendar ima 30 pol, t. j. XIV in 464 strani. Tisk v novih črkah je ličen, ne premajhen, ne prevelik. Ob kratkem: Pisatelj, po rodu sicer Hočevan, po duhu in dejanji pa iskren Slovenec in blag, sploh znan duhovnik. Založništvo in tiskarna, vsak po svoje, so si prizadeli, čedno delo izdati, ker je delo za vse imenovane prvo. Naj gre tedaj novi molitvenik — prvének — po sveti in naj povsod služi!

Bogu na čast —

Dušam v vica in rešenje

In nam vsem v izveličanje!

(*Občni zbor c. k. kmetijske družbe kranjske*) bo jutri pričel se ob 9. uri zjutraj v magistratni dvorani. Na to bodo opozoreni še enkrat vsaj tukajšnji družbeni udje.

(Slovensko gledišče) bilo je sinoči precēj dobro obiskovano. Nadrobneje poročilo o predstavi pride jutri.

(Veselica delarcev) v nedeljo v čitalnici je bila kaj obilno obiskana, sošlo se je lepo število jih obojega spola. Pričela se je veselica s petjem, ki je bilo res izvrstno, posebno če se pomisli, da je zbor še mlad. Sostavil in izvežbal ga je gosp. Justin, stavec v Blaznikovi tiskarni. Vsa čast in pripoznanje takemu možu, ki tako rekoč iz neobdelane tvarine napravi kaj tako popolnega v tem kratkem času, pripoznanje pa tudi njegovi nevtrudljivosti in ljubezni do reči, pripoznanje slednjic gg. udom zbora, ki kažejo veselje in nadarjenost, ter tudi čvrste in čiste glasove. Le tako naprej in ta zbor se bo smel pokazati na vsakem odru. — Nek delavec je kaj dobro deklamoval Preširnovo „Povodni mož“. Ob 10. uri je prišla iz gledišča godba. — Vse pa je bilo prav redno, obnašanje vseskozi izobraženo. Kdor je to videl, odšel je s spoštovanjem do društva.

(Ljubljanski nemški „turnarji“) so imeli v nedeljo v kazini svoj večer, pri katerem sta se profesorja Binder in Nedved po svoji navadi v veliko-nemških idejah skazovala tako, da je to presedalo še Dežmanu. Sonderbare Schwärmer!

(Popravek.) Zmota včerejšnja o rojstvu umrlega g. Fr. Kozoglavaja naj se s tem popravi, da imenovani gospod je bil rojen l. 1798, ne 1790.

Razne reči.

— Tat v cerkvi. Ljubljanskim pasarmem je došlo telegrafično naznanilo, da je na Bohinjski Bistrici iz stare, z deskami zadelane in zaprte cerkve bila v soboto ponoči ukradena dragocena srebrna monštranca, sv. hostije pa raztrešene po cerkvi. Z Bohinjo pa o tem nimamo še nobenega poročila. Škoda, ki zadene to že tako hudó oškodovano cerkev, oziroma farane, je precēj velika.

— Mil. tržaški škof, dr. Glavina, gredó te dni v Rim „ad limina apostolorum“. Spomin „pro peregrinantibus“ se neki že opravlja.

— Iz Trsta, 19. novembra. V nemški mestni deklški šoli so imendan presvitile cesarice posebno slovesno praznovali. Učenka je govorila slavnostni govor, potem je bilo nemško petje in konečno cesarska pesem. C. kr. namestnik in mnogo odličnega občinstva je bilo navzočnega. V otroškem zavetišču je imel slovesno sveto mašo mil. škof dr. Glavina, navzočnih je bilo več odličnih gospa.

— V Bosni je bil potres 15. t. m. ponoči ob 9 in 45 minutah; potres se je širil od severo-zahoda proti jugu, slišati je bilo otlo bobnenje.

— Hrvatska bibliografija. Naša rojaka v Zagrebu sta spisala dve važni knjigi za hrvatsko mladež. Dr. Feliks Suk, profesor na vsenčilišču, je spisal „Katoličku apologetiku“ in gimn. profesor Franjo Marn pa „Nemačko Čitanko“ za spodnjo gimnazijo. Založila je obe knjigi kr. hrvatska vlada. Čestitamo gg. profesorjema. A to je tudi dejanski dokaz slovensko-hrvatske vzajemnosti!

— Škofovo posvečevanje. V nedeljo 18. t. m. je bil za škofa v Budejevicah posvečen dr. Frane grof Schönborn. V Prago so prišli škofje dr. Hais iz Kraljevega Gradea, dr. Bauer iz Brna in dr. Schöhl iz Litomerice. K slovesnosti je prišel tudi namestnik iz Moravskega, dr. Friderik Schönborn. Prihodnjo nedeljo bode imel škof slovesni vhod v Budičevce.

— Dijak H. U. (od kod, se ne vé), izključen je vsled ministerjalnega odloka zaradi ponarejevanja spričal iz vseh avstrijskih gimna-

zij in se bo imel lahkomišelní človek še tudi pred kazensko sodnijo zagovarjati.

— Umor à la Tisza-Eszlar. Leta 1871, toraj pred dvanajstimi leti, našli so kmetje v vasi Rohozna blizu Sadagore v Bukovini, v nekem vodnjaku, iz katerega je neznan skrad prihajal, truplo mladega dekleta. Roke so ji bile na hrbtu zvezane in vrat prerezan. Truplo so v Sadagori razpostavili in fotografirali, ali ves trud, da bi jo bili spoznali, bil je zastonj. Sodnijska preiskava tudi ni imela nobenega vspeha. Naposled so pa vendar le našli nek sled, ki je globoko doli v Besarabijo držal. Ondi menda je židu Spivaku pobegnila hči Irena, se dala krstiti in se s kristjanskim mladenčcem poročila. Nekega dne, ko je šel njen mož po opravkih, so mu mlado ženo odpeljali. Na državni krajini med Avstrijo in Rusijo videli so tri žide, ki so se z mlado žensko v Avstrijo peljali. Čez nekaj dni sta se dva onih židov povrnila na Rusko, dekle in tretji žid sta pa v Sadagori ali pa kje drugej tikoma ob državni meji ostala. Sodnijska preiskava, ki je imela umor pred dvanajstimi leti v rokah, zvršila se je z besedami: „Iz Rusije odpeljano dekle umorilo so brž ko ne židje iz maščevanja, ker je prestopilo h krščanski veri“. — Dve leti je bilo tega, kar sta se v Rohozni dva žida, Icig Danciger in Lajzar Schneider v krčmi Elkmanna Schreiberja ondí skregala in takrat je Danciger Schneiderju zažugal rekoč: „Klavec, ti si tisti, ki je rusko devojko pred več leti zaklal, le počakaj me!“ Lajzar Schneider pade pred Dancigerja in ga za božjo voljo prosi, naj tiho bo. Sprijaznila sta se in vse je bilo mirno po Rohozni. Nedavno povrnil se je pa strah umorjenega dekleta in je ljudi po Rohozni in Sadagori neznansko osupnil. Orožniški stražmešter Szmigelski iz Sadagore je umor dve leti neprestano zasledoval, od kar mu je ono žuganje v krčmi na ušesa prišlo, ter je toliko prepričevalnega gradiva nabral, da je trdno prepričanje dobil, da je Schneider in nihče drug pravi morivec dekleta. Napravil je sodniji ojavo, kjer pripoveduje, da so prišli v jeseni leta 1871 trije možje v Rohozno z nekim dekletom; dva od teh sta rekla, da sta njena brata, tretji pa ni bil nihče drug, nego Lajzar Schneider. Vsi trije židje so se več dni jako skrivnostno obnašali in sta brata na to odšla, Schneider je pa dekleta najpoprej imel v hiši Sosla Mojzesa, pozneje pri Savlu Brodjarju in naposled pri sebi in tamkaj je dekle zginilo. Schneider je na slabem glasu, vrh tega pa vendar le premožen, kakor vsi ondašnji židje. — Preiskava se je iz novega pričela, ter se je deželne sodnije pristavu Grigorovicsu izročila. — Nadjati se je, da ondí ne bode eveh „alianee isrealite“ imel tolikega upliva, kakor svoje dni v —

Telegrami „Slovenca“.

Dunaj, 19. novembra. Ob 12. uri in 35 m. je padla zadnja stena v predoru vpricho denarstvenega ministra, ki je govoril nemško in italijansko, sè slavo-klici in svirala se je cesarka pesen.

Dunaj, 20. nov. Policiji se je posrečilo zasačiti skrivno tiskarno, iz ktere so zadnji čas socijalni rogovileži tiskana pisma razširjali.

Beligrad, 20. nov. K smrti obsojena provzočitelja vstaje in pa vstajniška vodji Didić in Gjusić sta bila včeraj v Zajčaru vstreljena.

Pariz, 19. novembra. Ker je minister Challemel-Lacour odstopil, je postal minister unanjih poslov Ferry, a podučni minister Fallières.

Tujci.

17. in 18. novembra.

Pri **Maličih**: Janez Lienhart, z Dunaja. — Jurij Schiller, kupec, z Dunaja. — Julij Berger, kup. potovalec,

z Dunaja. — Josip Müller, kupec, iz Raudnica. — Cyena Kowiteki, kupec, s soprogo, iz Trsta. — J. Ljustina c. k. stotnik, s soprogo, iz Zagreba. — Franc pl. Langer, posestnik, s Kranjskega. — Ludwik Manheimer, kup. potovalec, iz Budapešte. — B. Fröhner, kupec, iz Gradea.

Pri **Slonu**: L. Bartha, kup. potovalec, z Dunaja. — Jakob Porkeš, kup. potovalec, z Dunaja. — Demeter Mares, kup. z lesom, iz Trsta. — Hinko Brušina, kup. potovalec, iz Dalmacije. — Ivana Hohensasser, zasebnica, iz Koroškega. — Janez Hottenroth, kupec, iz Hamburga. — Anton Schepite, kupec, iz Trsta. — M. Arko, kupec, iz Zagreba. — Rudolf Bayer, kup. potovalec, iz Jägersdorfa. — Filip Fischer, kupec, iz Kaniže. — Ludwik Mišna, kupec, iz Ogulina. — Weiklad Gandini, vradnik, s soprogo, iz Žužemberga.

Pri **Bavarskem dvoru**: August Mosetig, žel. vradnik, z Dunaja. — G. Voest, kup. potovalec, z Dunaja. — Ant. Skok, soproga, iz Mengša. — Oton Gerštnar, c. k. nadporočnik, iz Ljubljane. — König, gostilničar, iz Ljubljane.

Umrli so:

15. nov. Jožef Jeranič, tesar, 54 let, Krakovske ulice, št. 37 otrpnjenje črev pri koliki.

18. nov. Katra Novak, delavka, 48 let, Rožne ulice št. 23, plućna tuberkuloza. — Martin Boje, branjevec, 68 let, sv. Florjana ulice št. 30, Marasmus. — Franc Kozoglav, umirovljeni kaplan, 85 let, sv. Petra cesta št. 23, vsled oslabljenja moči.

V bolnišnici:

15. nov. Franc Kožuh, delavec, 21 let, Pyaemie. 16. nov. Ana Kurent, gostija, 70 let, kron. plućna tuberkuloza. — Janez Salan, dninar, 39 let, Pyaemie. 17. nov. Liza Kožel, dekla, 21 let, vročinska bolezen.

Dunajska borza.

19. novembra.

Papirna renta po 100 gld.	78 gl. 85	kr.
Sreberna „ „ „ „ „ „	79 „ 35	„
4% avstr. zlata renta, davka prosta	98 „ 35	„
Papirna renta, davka prosta	93 „ 30	„
Ogerska zlata renta 6% „ „	120 „ 15	„
„ „ „ 4% „ „	86 „ 90	„
„ „ „ 5% „ „	84 „ 95	„
Kreditne akeje „ „ „ 160 gld.	279 „ —	„
Akeje anglo-avstr. banke 120 gld.	106 „ —	„
„ avstr.-ogerske banke „ „	839 „ —	„
„ Länderbanke „ „	107 „ 60	„
„ avst.-oger. Lloyd v Trstu „ „	625 „ —	„
„ državne železnice „ „	310 „ 40	„
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	218 „ —	„
4% državne srečke iz l. 1854 250 gl.	119 „ 50	„
4% „ „ 1860 500 „	132 „ —	„
Državne srečke iz l. 1864 100 „	171 „ —	„
„ „ 1864 50 „	170 „ 75	„
Kreditne srečke „ „ „ 100 „	172 „ —	„
Ljubljanske srečke „ „ „ 20 „	23 „ —	„
Rudolfove srečke „ „ „ 10 „	19 „ —	„
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	102 „ 80	„
„ „ Ferdinandove sev. „ „	104 „ 75	„
5% štajerske zemljišč. odvez. obligae.	104 „ —	„
London „ „ „ „ „ 120 „	50 „ —	„
Srebro „ „ „ „ „ — „	— „ —	„
Ces. cekini „ „ „ „ „ 5 „	73 „ —	„
Francoški napoleond. „ „ „ 9 „	58 „ —	„
Nemške marke „ „ „ „ „ 59 „	15 „ —	„

Akademični slikar

Jurij Tavčar

v Gradišči (Burgstalske ulice) št. 11,
priporoča se sè spoštovanjem častiti duhovščini. (3)

Na prodaj je

na Gorenjskem v cerkljanski župniji pet oralov zemlje obsegajoče posestvo s trdozidanim gospodarskim poslopjem. Zemljišče obstoji iz lepega in velikega sadnega vrta, treh zaraščenih gozdov, nekaj polja, travnika in pašnika. Ker je v vasi tudi cerkev, bilo bi posestvo posebno za kakega vpokojenega duhovnika pripravno.

Natančneje se poizve pri vredništvu „Slovenca“. (4)

Tisk „Katoliške tiskarne“ v Ljubljani.